

Ker mnogoteri od nas gledajo na nemške konservativce, misleč, da se nam je po njih ravnati, bodi tukaj omenjeno, da so njih razmere bistveno različne od naših. Njim ne gre, ko nam, za narodnost; ta jim je popolnoma zagotovljena; oni se bore le za svoje verske nazore, prav za prav oni se branijo proti verskemu pohujšanju, ki ga provzročujejo nemški nacionalci v svoji razuzdani borbi za narodnost, v kateri se jim zdi katoliška cerkev in katoliško prepričanje za dršek, ter zato narod z židovsko pripomočjo pohujšujejo. V tem oziru so naše razmere čisto drugačne. Nam v boju za narodni obstanek vera in cerkev ni v nobeno napoto, temveč trdna opora in pomočnica, in naša duhovščina, ko nam pomaga narodnost braniti, brani ob enem, kakor pred omenjeno, vero. Zveza med slovenskimi narodnjaki in slovensko katoliško duhovščino je torej popolnoma naravska, v skupni koristi utrjena, in na našo ločitev bo delal le tisti, kdor nam je neprijatelj, ali pa naših razmer ne pozna. Prav nobenega stvarnega vzroka ni, da bi pri nas narodnjak duhovnu in duhoven narodnjaku nasprotoval.

Ponavljati je pa treba, da je naš politični boj v prvi vrsti naroden; zatorej, kdor nam preveč vmes vpije: vera, vera je v nevarnosti, ta nas le moti in od pravega namena naše brambe odvrta. Podoben je tistim našim nemškutarjem, ki nam v enomer govore: Avstrija je prvo; dobri Avstrijanci moramo biti, kaj slovenstvo, to ni nič. In vender, ko branimo slovenstvo ter po svoji moči skrbimo, da se iz slovenskih odpadnikov ne pomnožuje laška in nemška iredenta, delamo tudi za našo Avstrijo in našo slavno dinastijo.

Torej v naši narodni borbi naše geslo: Vse za vero, dom, cesarja, ni le fraza, ampak prava, čista resnica. To prepričanje naj pa združi spet vse naše moči in odpravi izmed nas strankarski prepir, ki nas cepi in slabi, izpodkopava veljavo enim in drugim, doma in zunaj; ki je že sam na sebi pohujšljiv in katerega nasledki ne morejo biti družega, nego nesreča za vero in narodnost.

Luka Svetec

Govor državnega poslanca gosp. Povšeta v drž. zboru pri debati o proračunu poljedelskega ministerstva.

Visoka zbornica! Oglasil sem se za besedo, da pri razpravi o državnem proračunu poljedelskega ministerstva izpregovorim o nekaterih nujnih deželno-kulturnih potrebah svoje ože domovine. Govoril ne bodem o splošni kmetijski politiki. Kako naj bi se pomagalo avstrijskemu kmetijstvu in kmetskemu stanu, o tem se je že prejšnja leta mnogo dobrega govorilo. Jaz le želim, da bi besedam sledila dejanja. Tega se tem bolj nadejem, ker prestolni govor obeta, da se bode skrbelo za blaginjo kmetijstva.

V smislu prestolnega govora je visoka vlada predložila zakon, da se povekša dotacija za melioracijski

zaklad, in visoka zbornica vzprejela je danes to predlogo. Reči moram, da sem pričakoval više dotacije za ta jako važni zaklad. Avstrija je eminentno kmetijska država in ima sploh mnogo storiti za kmetijstvo, marsikaj popraviti, kar se je — odkritosrčno povedano — zamudilo. Ne sme se skrbeti le za obrt, temveč tudi za pešajoči kmetski stan je treba kaj storiti in mu pomagati. Če se trošijo milijoni za povzdigo prometa, trgovine in obrta, bi mari ne bilo opravičeno, da bi se ravno toliko trošilo za pospeševanje kmetijstva v Avstriji.

Omenil sem že, da hočem govoriti le o deželno-kulturnih potrebah svoje ože domovine Kranjske. Dežela naša ima nujne potrebe in torej pričakuje pomoči iz melioracijskega zaklada. Treba je posušiti Ljubljansko barje, obsezajoče 35000 oral, o čemer je uže govoril moj častiti rojak in tovariš, gospod poslanec Klun, pri proračunu ministerstva notranjih stvari. Poleg tega pa še brez števila voda, rek in hudournikov čaka hitre zgradbe in uravnave. Naglašam besedo „hitre“, kajti želim, da bi naše dežele ne zadele podobne nezgode, kakor so sosedno Koroško in Tirolsko. O teh nezgodah ne bodem dalje govoril, ali eno stvar bi pa poudarjal: Ko bi bili poprej zgradili in uravnali hudournike in reke po omenjenih deželah, izognili bi se bili velikim nezgodam. Vlada je izdala milijone, da popravi škodo, dočim bi se nesreče še prigodile ne bile, da so se dela za časa in prav izvršila.

Njega ekselencija gospod poljedelski minister je podpiral zelo našo deželo pri zgradbi hudournikov ob koroški meji, za kar mu bode dežela zmerom hvaležna. Nadejem se, da bode vlada povišala naposled za deset odstotkov obljubljeni državni donesek za uravnavo Mirne. Res je sicer, da Mirna ne izvira ob takih razmerah, kakor drugi hudourniki po gorenjskih planinskih krajih, vsakakor pa dela ta potok veliko škodo. Narašča ne navadno hitro, v eni uri poplavi vso dolino. Ta potok teče 22 kilometrov daleč skozi jako rodovitno dolino. Ker slednje leto večkrat poplavi travnike, poškoduje jih dostikrat tako zelo, da kmetje nič sena ne nakose. Seno, ki ga nakose, je pa oblačeno, da skoro ni živini za krmo.

To kulturno delo bi pa priporočal kmetijskemu ministerstvu tudi v interesu države, v interesu davčnega erara namreč. Ker ta potok neprestano leto za letom dela škodo, mora davčna uprava odpisavati davke. Poslednjih deset let odpisalo se je v tej mali dolini 6000 glđ. zemljiškega davka, dasi davčna oblastva kaj nerada odpisujejo davke.

Nadejem se, da bode njega ekselencija gospod poljedelski minister spoznal, kolike važnosti bi bila uravnava te vode, in jo bode torej pospeševal. Tukaj gre le še za nekaj tisoč goldinarjev, ki se še morajo dobiti. Interesenti ne morejo več plačati nego 28% vseh stroškov, proračunjenih na 140.000 glđ. Ker voda vedno dela škodo, vinograde pa uničujeta peronospora in trtna uš, ubožalo je prebivalstvo uže popolnoma.

Sedaj pa mi je izpregovoriti še o drugi reki, ki je tudi v zvezi z državnim interesom. Krka dela veliko škodo v Kostanjeviškem okraji, v katerem je grajščina državnega posestva. Omenim naj, da ne poplavlja le več dni polja okrog Kostanjevice, temveč je celo po mestu mnogokrat promet mogoč samo s čolni. Pripomniti mi je tudi, da trtna uš največ škode dela v tem okraji, kjer je uže okužila 60 % vinogradov. Prebivalstvo pričakuje pridelka le od njiv in travnikov.

Ker Krka dela tudi veliko škodo verskega zaklada posestvu, nadejem se, da bode te spoznali, da je opravičena prošnja, da prevzame visoko poljedelsko ministerstvo nekaj stroškov za pripravljala dela, načrte in projekte, po katerih se bode končno uravnala Krka. Drugo polovico je uže sklenila prevzeti dežela Kranjska.

Moj častiti tovariš, zastopnik notranjskih občin, ni prišel pri tem poglavju do besede. Zaradi tega pa jaz po njegovi želji in iz kolegijalne dolžnosti izpregovorim tudi o vodah na Notranjskem.

Najprej bodem govoril o Vipavskih vodah, ki zares večkrat prav zdivjajo. Neizmerno škodo delajo po Vipavski dolini, katera ima toliko prirodnih krasot. Stvar je tem obupnejša, ker je škoda leto za letom večja. Deset let je uže minolo, odkar sta inženerja Klemenčič in Eypert izdelala načrt za uravnavo teh voda. Kdo ima uravnati reko, o tem se je leta in leta obravnavalo. Ker je potreba bila vedno večja in je Vipavska dolina tudi zaradi raznih trtnih boleznih popolnoma obubožala, obrnilo se je prebivalstvo do deželnega zbora, da bi si ohranilo malo zemlje, katero ima. Deželni zastop se je izrekel za uravnavo voda. Kako je pa odgovorilo poljedelsko ministerstvo? Reklo je, da se na podlogi uže deset let starih načrtov ne more pogajati o državni podpori. Nočem oporekati tem nazorom visokega ministerstva, temveč le omenjam, da meni kot poslancu ni nobena žrtva prevelika, kadar gre za povzdigo kmetijstva. Kar se je zamudilo, naj se pozabi. Prosim pa nujno, govoreč iz srca prebivalstva kranjskega, da se visoko ministerstvo odloči, da pomaga uravnati in zagrajati hudournike v Vipavski dolini. Prosim tudi, da se kmalu izvrši delni projekt, da se namreč poviša zopora ob Beli, katera napravlja veliko škodo. Visoko ministerstvo je uže potrdilo projekt, in sedaj gre le še za donesek 3000 gld. Vlada naj se ozira na prošnjo deželnega zastopa in naj hitro odpošlje gozdne tehnike za zgradbo hudournikov v Vipavsko dolino, da se to delo hitro izvrši, kajti tukaj gre za to, da se ohrani uspeh dosedanjih del.

(Dalje prihodnjič.)

Politični pregled.

Domače dežele.

Inozemski in domači listi so poročali, da se bodo vršile premembe v vrhovnem poveljništvu naše vojne mornarice ter da pojde baron Sterneck v

pokoj. Te novice preklicujejo oficijozni listi kot neosnovano.

Časopisi zopet javljajo, da se bode v naši državni polovici ministerstvo za komunikacijske reči ustanovilo, ter imenujejo poslanca Bilinskega kot ministerskega kandidata.

Znani Gautschev odlok, vsled katerega je bilo leta 1887. odpravljenih več srednjih šol, popravlja in razveljavlja se vedno. „Wiener Zeitung“ je objavila te dni cesarsko odloko, vsled katere se imajo obnoviti viši razredi na gimnazijah v Roveredu in Kotoru ter na realki v Steyru. V Kutni Gori se bode premenila spodnja realna gimnazija v realko in potem obnovili viši realni razredi, gimnazijo v Slaneh prevzame pa država v svojo upravo. Kaj pa z gimnazijo v Kranji? Kaj smo mi Slovenci zakrivili, da ravna z nami vlada drugače, nego z drugimi. Morebiti smo pa pri vladi zato v nemilosti, ker so jo naši zastopniki dozdej podpirali tako krepko.

Česko. — V česki razstavi se je praznoval rojstveni dan našega cesarja z izrednimi slovesnostimi. Na prostoru pred razstavo se je zbralo nad 60.000 ljudstva, ki je pelo navdušeno cesarsko pesem. Nemškimi liberalci to ni všeč. Glasilo večnega ministerskega kandidata dr. Plenerja „N. Fr. Pr.“ se jako huduje nad to patrijotično demonstracijo. Naj delajo Čehi, kar hočejo, oni ne bodo nikdar ustregli dr. Plenerju in njegovi stranki, katera ima v zakupu patrijotizem v Avstriji.

Ogrski državni zbor je zaključen ter se zopet snide 3. oktobra t. l.

Vnanje države.

Nemško. — Zarad prepovedi ruske vlade, ki ne dovoljuje izvažanja rži iz Rusije, prišla je nemška vlada v hude škripce. Vsled tega in pa vsled prav slabe letine na Nemškem poskočila je jako žitna cena in posebno dražila se rž, ki je danes na Nemškem dražja od pšenice.

Nemška ima danes jako visoko uvozno carino za žito. Uže pred par meseci se je mislilo, da bodo izdatno znižali to carino, ker je ljudstvo to zahtevalo vsled previsokih žitnih cen. Če se ni udala nemška vlada takrat splošni zahtevi, morala se bode udati zdaj, ko se ne da več prikrivati slaba letina in je vsled prepovedi ruske vlade cena žitu do 12 mark pri 10 meterskih centih poskočila.

Naš državni zbor se bode narbrž še letos posvetoval o trgovski pogodbi med Avstro-Ogrsko in Nemško. Vsak za se, Bog pa za vse, tega izreka se drži danes cel svet. Se ga bode li držal tudi naš parlament? Znižanje uvozne carine na žito od strani nemške vlade je nehalo biti za nas koncesija. Nemška bode morala to nolens volens storiti. Ni treba, da iščemo drugih koncesij. Mi moramo za to skrbeti, da se določijo više carinske tarife na industrijske izdelke, ki nam prihajajo iz Nemške da ne bode konkurenca v tem oziru prevelika za domače izdelke.

resnico, — kaj bi morala misliti druga dežela in kaj vnanji svet o naši beli Ljubljani in o nje zastopu! In kaki občutki bi morali navdajati šele vse one, katere bi tako krivično očitaje neposredno zadevalo!

Ne bom omenjal, da tako ravnanje je v popolnem nasprotju z nauki naše svete vere. Kaj pravi naš Zveličar: Ne sodite, da ne boste sojeni! Ljnbite se med seboj, kakor sem jaz vas ljubil. Po tem bo svet spoznal, da ste moji učenci, ako se bode te ljubili med seboj.

Govor državnega poslanca gosp. Povšeta v drž. zboru pri debati o proračunu poljedelskega ministerstva.

(Dalje.)

Uže pred več leti in tudi lani se je govorilo o povodnjih po kotlinah na Notranjskem. Tukaj ne morem tako obširno govoriti o tej stvari, kakor bi bilo vredno. Omenim naj le, da tukaj ne gre za nekaj oral zemlje, tudi ne za 100 oral, temveč za tisoče oral travnikov, po katerih ne more večkrat še trava rasti, ker je poprej več mesecev stala voda. Srečen sem toliko, da morem izreči visokemu ministerstvu priznanje, da je tako pospeševalo delo. Poslalo je gozdnotehničnega asistenta Putika, ki dobro razume delo. Preiskal je vso stvar in našel, da so vsa žrela in votline, ki so požirale vodo, zamašene in zasute.

Po tem priprostem in nedragem potu posrečilo se je pridnemu in neutrudnemu možu, da je napravil požiralnik, ki požira vodo, ki je poprej več mesecev stala po travnikih. Zares lepo in veselo je to delo, ali vendar mu ugovarjajo in nasprotujejo prebivalci Ljubljanskega barja, pa tudi nekateri tehniki — in reči moram — spretni tehniki. Trdijo namreč, da so se vsled odpeljave vode iz kotlinskih dolin na Notranjskem povečale na Ljubljanskem barji povodnji, ki so že tako silne, da kmalu prebivalcem ne bode kazalo drugega, nego vzeti beraško palico, če kmalu ne pride pomoč.

Nočem se izreči na nobeno stran. Preveč sem strokovnjak in kmetovalec, da bi se držal le enih nazorov. V deželni zboru kranjskem stavil sem predlog, ki se tega tiče, in visoka vlada ga je, kakor mislim, uže izvela. Tako se bode v kratkem dokazalo z znanstvenimi preiskavami in opazovanji, koliko je to mnenje osnovano. Eno stvar pa jaz kot poslanec iz tega izvajam, in jo izvaja vsakdo, ki pozna razmere v deželi, da sta ti dve kulturni deli, ki sta tako važni za našo deželo, namreč osuševanje Ljubljanskega barja, ki se da izvesti ravno, če se poglobi struga Ljubljanici, in pa odpeljava voda iz notranjskih kotlin v kaj tesni zvezi. Treba je, da se uravna Ljubljana, predno se odvedo vse vode iz notranjskih kotlin, ker le tako se bode dobil prostor za odtok notranjskih voda, ne da bi prebivalci na Ljubljanskem barji imeli škodo.

Visoka zbornica se bode morda čudila, da prehajam k pomankanju moče sedaj, ko sem toliko o moči govoril. Gospodje, ki so imeli priložnost, natančneje se seznaniti z orohidrografskimi in telurskimi razmerami dežele Kranjske, pa se temu ne bodo čudili. Jaz mislim pomankanje vode, ki je posebno v dinaričnih krajih na Kranjskem velika nadloga. Zbornice ne bodem mučil z opisovanjem nadlog, kakeršne smo doživeli lani. Zadosti bodi, da povem, da so celi okraji in celo več mesecev trpeli zaradi pomankanje vode. Južne železnice ravnateljstvu se je prebivalstvo smililo, pa je odredilo, da se je več tednov več milj daleč dovažala voda, za kar mu je dežela izrekla primerno zahvalo.

Odposlancu visokega poljedelskega ministerstva g. Putiku se je posrečilo, priskrbeti po ceni in na jako priprost način krajem na Krasu vode. Dal je kopati v zemljo in našel po notranjskih votlinah 20 metrov globoko dosti jako zdrave kraške nadanje vode. Visoko ministerstvo je že napravilo tak vodnjak na Unci. Nadejem se, da bode visoko ministerstvo uže iz državnih ozirov in iz usmiljenja do ubogega prebivalstva pospeševalo napravo takih vodnjakov, da prebivalstvu ne bode več tako primankovalo vode, kakor mu je je lani. Enako pomankanje vode je tudi na Dolenjskem v Žužemberškem okraji, v tako imenovani Suhi Krajini. Na tej visoki planjavi biva pridno prebivalstvo, ki se peča z živinarstvom, katero pa mora po dve do tri ure daleč voziti vodo za se in za živino po leti pa tudi jeseni, če ni zgodnjega jesenskega dejža. (Čujte!)

Visoki zbornici ne bodem opisaval te bede, le na to jo opozarjam, koliko imajo ljudje truda, koliko zamudé časa in kako pogrešajo požirka hladne vode. Kranjski deželni zastop je, ozirajoč se na to bedo, naročil deželni inženjerju, naj izdelava načrt, kako bi se dobila voda in iz Krke napeljala na visoko planjavo. Stroški so se proračunili na 36.000 glđ. Nadejem se, da bode njega ekscelencija gospod poljedelski minister to ne le kulturno, temveč zares človekoljubno delo močno podpiral, da se ta suha zemlja spremeni v srečen kraj. Vsaj so v južni Nemčiji tudi s turbinami vzdignili vodo in jo napeljali na visoko planjavo, tako imenovano „Rauhe Alpe“, in ta kraj izpremenili v tako rodovitno zemljo, da preskrbuje bližnja mesta in vasi ne le z drugimi pridelki, temveč tudi z zelenjadjo.

Sedaj prihajam k podporam. V rubriki „Podpore“ je za jako važno govedarstvo postavljen kaj skromen znesek. Visoka zbornica! Nadejem se, da se z novo trgovinsko pogodbo z Nemčijo ne bodo za našo živino samo znižale carine, temveč se bode odprlo stalno trgovišče. Nadejem se kot zastopnik dežele, v kateri se jako pečajo z živinarstvom, da je modrost visoke vlade znala varovati koristi kmetskega prebivalstva. Naša naloga bode pa, da nemške trge preskrbimo z najboljšo živino. Tega ne govorim le v interesu svoje ože domovine, temveč v interesu avstrijskega živinarstva sploh. Ne smemo misliti, da bodo nam prizanesljivi samo iz čiste

ljubezni do zaveznikov; Nemčija bode zahtevala najboljšega blaga. Mari ni opravičeno, če se za naše živinarstvo bojimo, ko se toliko živine in svežega mesa uže uvaža iz Amerike in Avstralije v Anglijo in Nemčijo? Zadnji čas je, da popolnimo svoje živinarstvo.

(Konec prih.)

Politični pregled.

Domače dežele.

Pri cesarji v Ischlu so se bavili te dni ministerski predsednik grof Taaffe, finančni minister dr. Steinbach in ogrski ministerski predsednik grof Szapary. Češki listi pišejo, da se je pri tej priliki določilo, da bode dne 26. septembra presvetli cesar obiskal češko razstavo.

C. kr. namestnik grof Thun, ki se je vrnil z Dunaja dne 26. t. m., pozval je k sebi načelnika razstavnega odbora grofa Zedwitza, podžupana Kanderta in policijskega ravnatelja vit. Stejskala, da se dogovori ž njimi glede vzprejema presvetlega cesarja, kateri pride v Prago 26. septembra.

Državni zbor se snide, kakor poročajo poljski listi, okolo 3. do 10. oktobra.

„Politik“, govoreč o „korekturah“ znanega Gautsch-evega ukaza iz leta 1887., trdi, da je baš ta ukaz, ko se je pokazal tako korenito nepraktičen, da so se morale obnoviti skoro vse srednje šole, katere so se vsled njega odpravile, mnogo pripomogel do mladočeške zmage, kajti češko ljudstvo se je na svoje stare zastopnike največ srdilo zato, ker niso zaprečili omenjenega ukaza. „Politik“ svari ministerskega predsednika, naj ne dela nepremišljenih ukrepov, ter mu priporoča Moltkejevo geslo: Erst wägen, dann wagen, t. j. najprej treba premisliti, potem šele poskusiti.

Vest o osnovi ministerstva za komunikacijske reči se je preklicala v uradnem časopisju. V političnih krogih se je prepisoval osnovi takega ministerstva v prvi vrsti političen pomen. Osnova ministerstva za komunikacijske reči ter imenovanje Poljaka za komunikacijskega ministra bi značilo premembo sisteme in zvezo Poljakov z nemško-liberalno stranko. Ker se pa to ni zgodilo, kaže, da ostane še nadalje pri stari vladni sistemi.

Ogrska. — Na željo sv. očeta se ne bode preložil sedež ogrskega primasa v Budimpešto.

Madjarska zastava v Gospiću. — Finančno oblastvo v Gospiću je na cesarjev rojstveni dan razobesilo na uradnem poslopju madjarsko zastavo. Ondotno občinsko poglavarstvo je pa proti temu kršenju postave protestovalo na pristojnem mestu. Ljudstvo je bilo jako razburjeno ter je snelo zastavo. Hrvatska vlada je baje započela preiskavo proti Gospiškemu občinskemu poglavarstvu. To je na Hrvaškem zopet podoben slučaj, kakršnen je bil leta 1883. zaradi dvojezičnih napisov pri

kraljevskih oblastvih na Hrvaškem, ki so se pa morali naposled umakniti samo hrvaškim napisom. Ta slučaj je pa toliko večega pomena, ker spada občinsko poglavarstva med privržence večine hrvaškega sabora, ki dosledno rada tako pleše, kakor jej godejo Madjari. To je veselo znamenje, ki kaže, da ni vendar povsem zamrl narodni ponos med hrvaškim ljudstvom.

Vnanje države.

Nemčija. — Dne 22. t. m. sta se povrnila s potovanja v Berlin nemški cesar in cesarica.

Francoska. — V Parizu se govori o ženitvi rumunskega prestolnega naslednika s princezino Marijo, hčerjo vojvode Edinburškega.

Predsednik francoske republike Carnot je podelil srbskemu kralju Aleksandru veliki križ častne legije, kralj Aleksander pa Carnotu veliki križ belega orla.

Angleška. — Prijazni in slovesni vzprejem francoskega brodovja v Portsmouthu dela zdaj posebno preglavico nemškemu časopisju. „N. Fr. Pr.“, ki je do zdaj smatrala Angleško za četrto zaveznico trojne zveze brez pismene pogodbe, postala je drugega mnenja.

Črna Gora. — Črnogorska kneginja se je vrnila te dni skozi Dunaj iz Heidelberga popolnoma zdrava.

Turčija. — „Narodnym listom“ se poroča iz Belega Grada, da je sultan voljan odstopiti Rusiji kos Novoga Bazarja za povračilo vojnih stroškov v znesku 2 $\frac{1}{2}$ milijona rubljev ter da misli Rusija razdeliti ta del dežele med Črno Goro in Srbijo.

Na Kitajskem še vedno preganjajo kristijane. Zastopniki evropskih držav zahtevajo sicer z vso odločnostjo od vlade, da prepreči preganjanja, ali je, kakor se kaže, nezmožna ter je njena avtoriteta brez posebnega ugleda pri uradništvu in pri vojski. Kitajska vlada se boji občnega vstanka. Najbrže bodo morale evropske države same poseči v kitajske reči s skupno akcijo na morji.

Narodno gospodarstvo.

Sadno vino.

I.

Po mnogih pokrajinah naše slovenske zemlje imeli bodo letos dokaj obilno sadno letino, in ker je po onih deželah, po katerih se je že okoreninilo sadno vino, tudi bogata sadna letina, ne bo kaj prida kupčije za naše sadje. „Novice“ so že veliko prav poučnih spisov, razpravljajočih naše sadjarstvo, prinesle in gotovo bodo tudi za naprej vedno z enako skrbnostjo skušale pospeševati naše sadjarstvo, katero more še mnogoterim kmetskim gospodarjem pomagati k boljšemu stanju. Da pa se sadjereja po naših zemljah res vsestransko razširi, treba je vplivati na to, da bi naši sadjarji redno in vedno

Imenuje kraljico vseh družih kreposti. Pokazati moramo pravoslavnim, da poznamo Kristov nauk in da se tudi po njem ravnamo.

Da se pa ljubezen do pravoslavnih kot prvi pogoj k pripravam za zjedinenje laglje med nami obudi, treba je, kakor omenjeno, da jih prav spoznamo. Tako n. pr. pravijo zgodovinarji, da poglavitna in skoraj edina razlika med nami in njimi je, da ne priznavajo prvenstvu rimskega patrijarha - papeža, kot naslednika glavarja apostola sv. Petra, trdeč, da so vsi patrijarhi med seboj jednaki. Na dalje pripovedujejo zgodovinarji, da bi bila večina pravoslavnih prišla v razkol, rekel bi, nevedoma. Oni so namreč sprejeli Kristovo vero čele po razkolu po duhovnikih izpod oblasti carigrajskih patriarhov, pod katerimi so potem ostali in bili tako brez svoje krivice po nevednosti razkolniki. Ako je pa temu tako, potem res ni razumljivo, zakaj bi se ti bolje črtili ko židje, ki so Kristusa naravnost zavrgli ali ko protestantje, ki so vedoma odpadli od rimske stolice. Naši Slovenci so goreči za katoliško vero, živo se brigajo celo za kristjane v daljni Aziji in Afriki; zakaj bi z isto gorečnostjo ne obračali svoje pozornosti na bližnje, večinoma soplemenske pravoslavne kristjane? Zato bomo gotovo hvaležni vsakemu, ki nam bo na pomoč s pismom ali naukom, da bomo po naših slabih močeh skušali ustreči blagosrčni in pravi krščanski želji našega najvišjega cerkvenega poglavarja in tako ob enem zadostiti svoji verski dolžnosti do svojega najbližjega krščanskega brata. —

Luna Svetec

Govor državnega poslanca gosp. Povšeta v drž. zboru pri debati o proračunu poljedelskega ministerstva.

(Konec.)

Pričakujem, da se z modrim in dobrim zakonom proti živinski kugi doseže, da se bode lahko naša živina neprestano in brez ovir izvažala v Nemčijo. Visoka vlada naj smatra zboljšanje avstrijskega živinarstva za svojo nalogo. Pričakujem, da bode gospod poljedelski minister v ministerskem svetu dosegel, da se bode za to važno panogo narodnega imetja avstrijskega kmetijstva odločila primerna vsota, da se bodo mogla popolnoma zboljšati goveja plemena. Severne dežele bodo kakor dosedaj pred vsem s tovarniškimi odpadki pitali živino, planinskim deželam je pa skrbeti za vzrejo mlade živine. za kar so posebno potrebni pašniki.

Žal da so planinski pašniki pri nas jako zanemarjeni. Jaz jih precej poznam, kajti na mnogih sem že bil. Od poljedelskega ministerstva pričakujem, da bode posebno skrbelo za povzdigo planšarstva. Kmetijska družba ože moje domovine je uže to sklenila, in upam, da jo bode v tej lepi nameri podpiralo poljedelsko ministerstvo.

Ker že govorimo o živinarstvu, naj mi bode dovoljeno, prositi njega ekscelencijo, da bi se ozirala na ope-tovane prošnje in predloge kranjskega konjerejskega od-

seka, da se pomnoži število žrebav. Treba je napraviti žrebčarski postaji ne Grosupljem in v Žireh in pomnožiti število žrebcev v glavni postaji v Selu pri Ljubljani.

Zagotavljam njega ekscelencijo, da konjerejski odsek, kateremu sem načelnik, prosi le to, kar je utemeljeno v deželnih potrebah in razmerah. Ne izpolnujem le svoje želje, temveč tudi željo cesarske kmetijske družbe in dežele kranjske, če izrekam gospodu poljedelskemu ministru najiskrenejšo zahvalo za vse dosedanje podpore za žrvinarstvo na Kranjskem. Če so le kje državne podpore koristile, zagotavljam vas, da so v tem slučaju. Poslednji dve desetletji se je govedarstvo in konjarstvo nenavadno povzdignilo.

Primanjkuje uže časa, ali rad bi izpregovoril še nekaj v našem vinogradstvu. Nečem pa predolgo mučiti zbornice, posebno ker je uže eden gospodov mojih tovarišev govoril o tej stvari. Naš kranjski deželni zastop je uže večkrat prosil visoko vlado, da bi dajala zastop ali vsaj po nizki ceni ameriške trte iz Kostanjeviške trtnice vinogradnikom v Vipavi in na Dolenjskem, katerim je trtna uš pokončala vinograde. Žal, da sem čital, da so se pri občnem zboru kmetijske družbe v Ljubljani slišale britke pritožbe, in to le ne od navadnih vinogradnikov, temveč od strokovnih veljakov, da iz cesarske trtnice ameriških trt še za drag denar ni dobiti, dočim se iz te trtnice ameriške trte pošiljajo v druge dežele.

O tem se nečem izreči, dasi so se na shodu pritoževali v vinstvu zvedeni možje. Velika je beda v naši deželi. Uže 50 % naših vinogradov je okuženih. (Čujte! Čujte!) Kako je obupano obubožano prebivalstvo, dokazuje pač najbolje ogromno izseljevanje. Zadovoljen narod ne zapusti drage in ljube mu domovine, le najhujša beda žene ljudi v tuje dele sveta. Pričakujem, da gospod poljedelski minister, kot poklican pospeševatelj in varuh našega kmetijstva ne bode puščal, da bi prebivalci celih sel ostavljali svojo domovino. Tukaj je potrebna državna pomoč, in nadejem se, da bode visoko ministerstvo, ozirajoč se na obubožanje in obupanost prebivalstva, odločilo se, da osrči obupani narod z razdelitvijo ameriških trt in s posojili na podlogi nedavno izdanega zakona. (Klici: Pa hitro!) Razdelitev ameriških trt je v resnici potrebna, kajti na kako drugo kulturno obdelovanje pri naš uže zaradi nizkih vinskih cen ni misliti.

Trtna uš je silno opustošila našo deželo. Nadejem se pa, da bode vlada s podporami pomagala prebivalstvu, da prebije to nesrečo. Za to pa je treba skupnega dela in vztrajnosti prebivalstva, pomoči državne in deželnega zastopa. (Odobranje). Obžalujem, da je prebivalstvo zaradi trtne uši vse potrto in obupano. Le vlada more pregnati to obupanost in zopet prebivalstvu dati poguma. Naša kmetijska družba se prizadeva, da bi razširila sadjarstvo, kar se ji je v nekaterih letih precej posrečilo.

Ne prizadevamo si le z amerišskimi trtami, temveč izkušamo izgubo pri vinstvu nadomestiti tudi s sadjarstvom. Po nekaterih krajih na Gorenjskem sadje dobro

uspeva, pa ga prebivalstvo ne zna dobro uporabljati. Kmetijska družba izkuša z napravo sadnega mošta kmetom pomagati. Ne le na Kranjskem, temveč tudi drugod ima sadjarstvo ne le gmoten, temveč tudi kulturnen pomen. Le s sadnim moštom se bode omejilo žganjepitje, ki je tako škodljivo za telesno in duševno blaginjo prebivalstva. (Dobro! Dobra! na desni.) V krasnem Bledu, mnogim gospodom te visoke zbornice dobro znanem, deluje pridno podružnica kmetijske družbe, katera posebno Gorenjske strani interese smatra za svojo nalogo. Z lastnimi sredstvi je zgradila uzorno moštarno, katera stane 1500 gld.

Kaj je naravnejšega, da kranjska kmetijska družba sama podpira to podružnico in si prizadeva to napravo tako popolniti, da bode vzgledna, iz katere se bode širil nauk, kako se pripravlja dober sadni mošt. Pričakujem, da bode njega ekscelencija gospod poljedelski minister pospeševal to velevažno podjetje, ki je eno prvih take vrste. Kranjska kmetijska družba pa tudi želi, da bi se nastavljal še eden popoten učitelj, ki bi posebno poučeval o sadjarstvu, po z.m. pa morda v Ljubljani učil o tem predmetu. Nekaj stroškov prevzela bi kranjska dežela. Prosim gospoda ministra, da nas krepko podpira, da se tudi v tem oziru zadosti potrebam prebivalstva.

Naša kmetijska družba hoče prirediti drugo leto povodom svoje stoinpetindvajstletnice kmetijsko in gozdarsko razstavo. Dobro vem, kaj se bode poreklo: Kaj hočete s tolikimi razstavami? Ali moja domovina hoče pokazati svetu, kaj je s pridnostjo dosegla v kmetijstvu in gozdarstvu.

Marsikaj sem prosil, marsikaj izprožil, sedaj pa izrekam nado za izdatno podporo iz melioracijskega zaklada. Upamo, da bode njega ekscelencija gospod poljedelski minister, v katerega ima dežela naša popolno zupanje, oziral se na naše potrebe in da bode v ministerskem svetu tudi dosegel, da se bode kaj storilo za našo deželo. Saj ima država baš na Kranjskem v Idrijskem živosrebrnem rudniku velik zaklad. Pričakujem, da bode tudi moja domovina deležna obljub v prestolnem govoru. (Živahno odobravanje in rokoploskanje na desnici. Govorniku čestitajo.)

Politični pregled.

Domače dežele.

Takoj po končanih vojaških vajah se bodo vršile na Dunaji ministerske konferencije, h katerim prideta tudi ogrski ministerski predsednik grof Szapary in finančni minister Weckerle. Predsedoval bode sam presvetli cesar.

Te dni je izšla brošura, spisana od nekega neimovanega vojaka, v kateri se priporoča izboljšanje in pomnoženje naše vojne moči. Ta pisatelj je tudi izračunal, koliko denarja bo treba za to. On meni nič več nego 16 milijonov goldinarjev. Ker je pa „Fremdenblatt“, gla-

silo ministerstva za vnanje reči, zvedel za to brošuro, še predno je izšla, in ker se tudi zdaj prav resno bavi ž njenimi nasveti ter pravi, da so se začeli baviti ž njimi tudi merodanji krogi, iz tega je lahko sklepati, da se bo teh 16 milijonov tudi v resnici zahtevalo. Človeku se zdi, kot bi bila ta brošura nalašč naročena. Saj bi res čudno bilo, ko bi ne imeli v Avstriji deficita, ki je dandanes na svetu sploh v navadi.

Hrvaška. Zadnje bivanje Dalmatincev v Zagrebu in razni govori pri različnih slavnostih v glavnem mestu Hrvaške, kateri so se sukali okolo vprašanja o zedinjenji Dalmacije s Hrvaško, dali so spet nekaj gradiva časopisju takraj in onkraj Litave. Dočim se zdi madjarskemu časopisju umestno zahtevanje zedinjenja ter utemeljeno po hrvaškem državnem pravu, huduje se nemško časopisje tostran Litave nad demonstracijami, ki so se vršile v ta namen, ter pozivlje avstrijsko vlado, naj se postavi po robu takemu počenjanju, katero je naperjeno proti obstoječemu redu. Nemcem je vsako državno pravo, katero jim ne ugaja, nesmisel ter merodajno le obstoječe stanje reči. Posebno pa so Nemci nejevoljni, ker se je hrvaška vlada udeležila ostentativno slavnosti ter javno pokazala, da je tudi ona za združenje. Ker pa dela sedanja vlada v Zagrebu vse tako, kakor jej narekujejo iz Budapešte, ter je vsemu svetu znano, da so madjarske želje vedno in povsod nasprotne hrvaškim, zato je popolnoma opravičen sum, da bi se ujemali Madjari tudi glede zedinjenja Dalmacije s Hrvaško s Hrvati. Zato je pa popolnoma verjetno, da so se postavili Madjari na stališče: do, ut des. Madjari imajo velikanski vpliv v vseh avstrijsko-ogrskih političnih vprašanjih; to je znano nam, to vedo dobro pa tudi oni sami. Ž njih pomočjo in na podlogi obstoječega državnega prava dosegli bi Hrvatje brezdvomno zaželeno združenje. Vpraša se le, kako plačilo bi zahtevali Madjari od Hrvatov za tako uslugo? Ker je Reško vprašanje postalo zadnji čas tudi pereče, ne motili bi se mnogo, ako bi trdili, da so pripravi Madjari le tedaj podpirati Hrvate, ako jim prepuste Hrvatje — Reko. Ker je pa Reka prevažno mesto in je Hrvatje nikakor iz leja ne morejo in ne smejo prepustiti Madjarom, preteklo bode še mnogo časa, predno bode združenje Dalmacije s Hrvaško dognana stvar.

Vnanje države.

Rumunska. — Rumunska kraljica je nevarno zbolela v Benetkah. — Po mnogih rumunskih vaseh v Macedoniji so se začeli početkom tega meseca prepri med Rumunci in Grki. Grki hočejo namreč odstraniti rumunski jezik iz cerkev v Macedoniji tudi po onih vaseh, po katerih stanujejo Rumunci.

Ruska. — Iz Kodanja se poroča, da ruska carica ne pojde v Pariz.

Nemška. — V nemškem državnem zboru se bodo posvetovali pri prihodnjem zborovanji o zakonskem načrtu glede brzdanja preoblegá uživanja žganih pijač. Načrt je uže odobril zavezni svet.